

FILIPI

Filipi mbal tuku waŋe Paulusŋe kuyarna

Paulus nu Romŋe muli wandek sinamŋge minmba Filipi mbal tuku waŋe kuyarna te tugunu tejenmba.

Kuate tuku kuasmbi Filipiŋge nane Paulus turam tuku ndametŋ afu maŋgurka naŋgine taŋgo Epafroditus tunaig le kilmba Paulus tambim tuku Rom kina ka Romŋe nu Paulus ndametŋ tumba nu turmba piroka minna. Nu Paulus turmba minna ma ma guaze ande tumba kume dirna le Filipi mbal nane pasa ta ismba pit iŋak minnaig. Epafroditus nu fudŋ mayekina sulumba nu luka nuŋe tumbran Filipi kambim tuku wamduſ sunjo tina le Paulus nu kukulam saka Filipi mbal tuku waŋe te kuyarna.

Filipi mbal nane wam ɻakmba mbolŋge Kuate dubi mayenaig tukunu Paulus nu waŋe te nane tuku gare waŋe kuyarna. Nane taŋamba gare maŋau mbolŋge ndo minwaig ɻga nu nane sangri pilenigina.

---

1 ¹Kristus Yesus ndoŋ ulendika Kuate tuku mbal Filipiŋge minig, taŋgine kulat taŋgo kame gabat kame tane ɻakmba kaiye. Ye Paulus sile Timoteus ndoŋ Kristus Yesus tuku piro taŋgo sile tane ndoŋ pasa-pasakam prowek.

²Sirjine Mam Kuate, Sunjo Yesus Kristus ndoŋ nale tane ake sinaj make patika ɻgamunŋgal wamduſ bul sertiŋguwaik. Son.

Paulus nu Filipi mbal tuku yabaŋna

³Ye mara mara tane idustiŋmba Kuate gare pasa tuwet. ⁴Ye tane tuku ɻga Kuate yabaŋjet ta ye gare sunjo tumba yabaŋjet. ⁵Tane abo abo pasa mayenu isnaig ta ye ndoŋ ulendika pasa mayenu sunjokam tuku piroka minmba kile minig. ⁶Kuateŋge piro mayenu ta tane mbolŋge tugu pilna. Nu tane sinamŋge piroka minwa le ma ma Yesus Kristus prowa le nu piro ta suluwamŋat ta ye kila. ⁷Ye tane tuku taŋamba iduset ta kumumbi iduset. Ye tane tuku kume purmba minet. Ye pasa mayenu tuku muli wandekŋe ko pasa mbolŋge pasa mayenu saŋgri pilewet ta tane ye ndoŋ piro sunjo

nyu ñak ta teg. ⁸Kristus Yesus nu tane tuku kume purmba minit taŋaŋ ye tane kaŋgerkam tuku wamdu sungo ñak minet ta Kuate nu kila.

⁹Ye tane tuku ñga yabaŋjet ta tuku tangine kume pur maŋau lato lato sunjoka saŋgri tingwa le tane kila ñak minmba wam ñakmba tuku pileniŋgap. ¹⁰Tajamba tane wam magenu kap sulumba tane mine magenu ñak minmba mbar kugatok minap le ma ma Kristus nu pilesingam tuku ait prowa. ¹¹Yesus Kristus nu tane sinamŋe pirokuwa le tane wam magenu kile-mayokkap le Kuate tuku nyu sunjokuwa le nane gudommba nu tuku nyu ta te-dunjuwaig.

Paulus nu Kristus tuku nyu sunjokuwa ñgina

¹²O tira kame, tane wam te kila palpe. Piti ye mbol prona le pasa mayenu wam ta mbolŋe sunjokate. ¹³Ye Kristus tuku piro tanjo minet tukunu muli wandek sinamŋe minet ta gafman tuku wande kulatkade mbal nane afu turmba isnaig. ¹⁴Sinjine tira afu gudommba nane mata ye muli wandekŋe minet le ismba nane Sungo mbolŋe saŋgri tinga kuru kuru kugatok Kuate tuku pasa kuklide.

¹⁵Nane afu ye tuku piro tuku am kikoŋ tinga naŋgine nyu te-dungam tuku Kristus tuku pasa kuklide. Afu wamdu mayenu ñak kuklide ta ¹⁶nane ye tuku kume purmba tanjade. Ye pasa mbolŋe pasa mayenu saŋgri pilewen tukunu muli wandekŋe minet te nane kila.

¹⁷Nane afu tuku sakit ta nane naŋgine nyu sugo kilam idusmba Kristus tuku pasa kuklide. Nane wamdu tugusek te ndaka ye muli wandekŋe minet te maŋ lato piti sam saka tanjade. ¹⁸Tanŋaig. Afu yabri wamdu afu tugusek wamdušmbi Kristus tuku pasa kuklide ta maye. Nane ñakmba Kristus tuku pasa kuklide tukunu ye gare tet. ¹⁹Ye siŋka gare ñak minet tanjamba minamŋgit. Tane ye tuku ñga Kuate yabaŋje le Yesus Kristus tuku Guwa nu mata ye turyumba sinzaryate wam kame ta mbolŋe ye muli wande kusrewamŋgit ta ye kila.

²⁰Ye buk kuru kuru kugatok Kristus tuku pasa kukliwen tanjamba ndo kile kukliwam tuku idusmba wamdu sungo ñak minet. Ye abo minmba ko kumi sulumba ye Kristus tuku nyu te-dungam tuku tanjawet. Wam ta ye mbolŋe denkuwa ta ye kiko tamŋgit. ²¹Ye abo ñak minet te Kristus tuku minet. Ye kumi sulumba Kristus tugum kangit wam ta sunjokanu. ²²Ye abo ñak mini sulumba ye Kristus tuku piroki le alonu sungo mayok kaŋgat. Ta tuku ye wamdu araret. ²³Ye abo ñak minam tuku kumam tuku wam ar tanŋe ye didikade le ye kummba Kristus tugum kambim tuku sungomba iduset. Wam ta sunjokanu ta ²⁴ye tane idustiŋmba turtiŋgam tuku abo ñak mini ñga iduset. ²⁵Ta tuku ye terjenmba iduset. Ye tane sangri piletinŋi le tanjine ñgamunŋgal son sunjokuwa le tane gare ñak minam tuku ye tane ndoŋ minamŋgit. ²⁶Ye maŋ tane tugum prowi le tane gare sungo tumba Kristus Yesus tuku nyu te-dungamŋgaig.

Piti ḥgamukŋge saŋgri tingam tuku pasa

²⁷Tane isap. Taŋgine mine mbolŋge Kristus tuku pasa mayenu ta kuraukap. Ye tane tugum prowamŋgit ko afu ye tugum pro kubewaig le ye tejenmba isam iduset. Tane ḥgamunŋgal ulendi saŋgri tinga pasa mayenu sungokam tuku wamduš ndindo ḥak matuk tukulka minig ḥguwaig le isam iduset. ²⁸Taŋgine ḥgueu mbal tuku kuru kuru ndakap. Tane nane tuku kuru kuru kugatok minap le kaŋgertiŋmba Kuate nu tane tuku muskil kile-tidiŋe tinguwa le nane ḥgisikam tuku minig ta kamusamŋgaig. ²⁹Kuate nu tane maditiŋgina tukunu tane Kristus tuku son ḥgam tuku mbal minig. Tane nu tuku ḥga piti mata tamŋgaig. ³⁰Tane buk ye mbolŋge piti kaŋgernaig. Kile mata afunge nu piti ḥak minit ḥgade le isig. Tane ye ndoŋ wam ḥaigonu kile-ibeŋkam tuku piro ta mbolŋge mineg.

Ḩgamunŋgal ulendika minam tuku pasa

2 ¹Tane ndajmba idusde. Tane Kristus ndoŋ ulendikade ta saŋgri tingade e ko kuga. Nu tane tuku kume purte ta tuku wamduš bulkade e ko kuga. Tane Tukul Guwa ndoŋ munju gare ḥak minig ta kamusde e ko kuga. Tane Kristus tuku mbal minig ta afu sinanu mapekade e ko kuga. ²Taŋamba ndeta tane ḥgamunŋgal ulendi munju kume purka wamduš ndindo ḥak minap le ye tuku gare te marowa. ³Tane signaŋga mbe mbolmbolka wam afu ke ndakap. Taŋgine wamdušmbi taŋgine nyu kile-ibeŋka tira kame tuku nyunjge tane litiŋganu ḥga idusap. ⁴Taŋgine wam ndo idus ndaniŋgap. Afu tuku wam turmba idusniŋgap.

Sine Yesus tuku maŋau dubibe

⁵Tane Kristus Yesusŋge wamduš tina taŋamba tap. ⁶Nu Kuate ndoŋ ndindo minnaik ta nu Kuate ndoŋ kumu kumu nyu sungo minam tuku saŋgri ti ndaŋgina. ⁷Nu nuŋe nyu sungo ta te-mayok ndamba nu taŋgo taŋaŋ promba piro agaŋ taŋaŋ mayok kina. ⁸Nu taŋgo taŋaŋ minmba nuŋe ḥgaro te-du ndaŋga Kuate tuku miŋge dubimba minmba ka ka kumna. Nu ail kazrai tuku kume kiko ḥak ta mbolŋge kumna. ⁹Ta tuku Kuate nu Yesus te-duŋga nyu sungo tuna le nyu ḥakmba liniŋmba mbolŋge minit. ¹⁰Agaŋ ndende ḥakmba samba mbolŋge kilke mbolŋge kumanu mbal tuku tumbranjge mine likade ta nane pro nu tugumŋge dagol tidroŋga ¹¹Yesus Kristus nu Sungo ḥga sakamŋgaig. Taŋawaig le Mam Kuate tuku nyu sunjokamŋgat.

Sine bulu taŋaŋ minbe

¹²⁻¹³O tira kame, ye buk tane ndoŋ minen le tane ye tuku miŋge pasa dubikinaig. Kile ye tane ndoŋ mine ndaket ta mata dubi magekap. Kuate

nu tane sinam̄ge piroka wamduš tijmba nuje nzali dubikam tuku saŋgri tingit tukunu tane Kuatenge tane tuku muskil kile-tidin̄guwa ḥga nu tuku nyu kurauka nu kumnem̄ge minap.

¹⁴Tane wam ḥakmba kade ta afu kam mbulmba gubranu kualeyau ndakap. ¹⁵Hule parak kade mbał ḥgamukr̄ge tane Kuate tuku kijo kame tijreknu minap le afu tane mboln̄ge mbar pasa kugatok minwaig. Furirte le mbai bulu promba ma kiljate taraj tane nane ḥgamukr̄ge minap sulumba abo minmba minam tuku ndin tuku pasa te-mayokmba tumniŋgap. ¹⁶Tarawap ta Kristus nu luka prowa le ye tane ḥgamukr̄ge piroka matuk kan ta tane mboln̄ge alonu mayok kuwa le ye gare surgo tam̄git. ¹⁷Tane wamduš saŋgrinu pilmba Kuate dubi mayede le nu tangine ḥgamungal son ta atrau agar mayenu taraj nu nzalite. Nane ye baleyuwaig le ye tuku ndare atrau agar taraj kilke mboln̄ge kutukuwa ta ye tane ndoј gare ḥak minam̄git. ¹⁸Tane mata tarawap ye ndoј gare ḥak minap.

Paulus nu Timoteus le Epafroditus kukulnikam tuku sakina

¹⁹Sun̄go nu nuje nzali dubiwa le ye mine-minemba Timoteus kukuli le tane tugum prowam̄ngat. Tarawap tane tuku pro ye ndoј kubewa le ye gare tumba wamduš bulkuwa ḥga iduset.

²⁰Timoteusŋe ndo nu ye ndoј minmba tane mage minam tuku sile wamduš ndindo ḥak minek. ²¹Tar̄go afu naŋgine wam ta ndo idusniŋmba minig. Nane Yesus Kristus tuku wam idus ndade. ²²Timoteus tuku maŋau mayenu ta tane kila. Kijo ande nu mam nuje turte taraj nu ye ndoј pasa mayenu tuku piro kareŋkate. ²³Nane ame wam ye mboln̄ge kam bafuwaig ta ye isi sulumba Timoteus kukuli le tane tugum kuwa ḥga iduset. ²⁴Sun̄go nu nzaliwa ndeta ye mata mine-minemba tane tugum prowam̄ngit.

²⁵Tane tuku tar̄go Epafroditus ye piti turyam tuku kukulnaig ta kile ye maŋ nu kukuli le luka tane tugum kuwa ḥga iduset. Nu yiye tira. Nu ye ndoј Kristus tuku piro kumba pasa mayenu saŋgri pilewam tuku kumu kumu tingek. ²⁶Nu maŋ tane kaŋgerkam tuku wamduš sun̄go ḥak minit. Nu guaze ḥak minna ta tane isnaig tukunu nu piti ḥak minit. ²⁷Son. Nu guaze sun̄go tumba kume dirna ta Kuatenge nu sinanu te-tina. Nu ndo kuga. Nu ye mata sinanu ye piti ḥak minet te tuturmba piti tikit ḥga nu te-tina. ²⁸Ta tuku ye nu kukuli le luka tane tugum kuwa ḥga ye wamduš saŋgrinu pilet. Tane nu maŋ kaŋgermba gare sun̄go tap le ye mata wamduš bulkam̄ngat. ²⁹Tane Sun̄go tuku nyu mboln̄ge nu tumba gare-garekap. Tane Epafroditus afu nu taraj minig mbał nane tuku nyu idusniŋmba kile-dun̄gap. ³⁰Nu tane tuku nyu tumba ye turyumba nuje ḥgarosu mape ndamba Kristus tuku piro kumba kume dirna.

Maŋau tijreknu tugusek

3 ¹O tira kame, tane Sun̄go ndoј ulendika gare-garekap. Ye buk tane tuku pasa afu kuyarken ta kile pasa ndui ta ndo kuyarket. Wam ta

mbolnje ye kanyum ndayate. Ta ndajam? Manjau tanje tane turtingam kumuuj.

²Nane piro mbal afu age tanjañ lika wam ḥaigonu ke lika ḥagaro pikam tuku sajgri tiŋgade mbal kurau mayewap. ³Sine Tukul Guwa ḥak minmba Kuate mbariŋmba Kristus Yesus mbolnje gare teg mbal sine ndo ḥagaro pike manjau tugusek ḥak mineg. Sine tanjo tuku wam idusniŋmba ta kumuuj ḥga idus ndaweg. ⁴Ande nu tanjo tuku wam mbolnje nuje ḥgarosu payamkuwa ta ye nu liwet. ⁵Ye Israel tanjo mayok ka tanjo sunjo Benyamin tuku tugu. Kusem ait ndindo kugana le nane ye tuku ḥagaro piknaig. Ye mata Hibru tanjo. Ye sungoka tukul mbolnje Farisi tanjo mayok kan. ⁶Ye tukul manjau maye minam tuku ye ḥgamungal kunde-kundeyina le Kristus tuku kuasmbi ḥaigo sigliken. Ye tukul dubiken le ande nu ye mbolnje mbar ande kaŋger ndana.

⁷O buk ye wam kame ta sugo ḥgen ta ye Kristus tam ḥga ye wam ta ḥakmba kusreken. ⁸Son. Yije Sunjo Kristus Yesus kila palmbim tuku wam ta sunjo ḥga ye wam afu ta ḥakmba kusreket. Ye Kristus tuku ḥga yiye wam sugo ḥakmba kusreka ye nu te-mayewam tuku idusmba yiye wam ta tiglu ḥget. ⁹Yije saŋrimbi tukul manjau dubimba ta mbolnje tiŋreknu mayok kambim tuku kile idus ndawet. Ye Kristus ndoj ulendika nu tuku kume tuku sajgri mbolnje tiŋreknu mayok kambim iduset. Kuatenge Kristus tuku son ḥgade mbal tanjamba tiŋreknu kile-mayokkate. ¹⁰Ye Kristus tuku lato lato kila pile mayewi ḥget. Nu Kuatenge te-tina le nu sajgri ḥak minit ta ye sajgri ta tam iduset. Nu piti kurana ta ye mata tanjamba kuramba minmba ka nu kumna tanjamba kumam iduset. ¹¹Tanjamba ye kumi le Kuate nu ye te-tiyuwa ḥget.

¹²Manjau kame ta ye mbolnje kumunŋat ḥga ye idus ndawet. Ye Kristus tanjañ mayok nda kinet. Kristus nu ye tina tukunu ye nu tanjañ mayok ka ḥga wamduš saŋgrinu pilet. ¹³Tira kame, ye buk nu tanjañ mayok kan ḥga idus ndawet. Ye wam ambokok ta ḥakmba gilaŋga Kristus tanjañ mayok kambim tuku wamduš ndindo pilmba dirnaget. ¹⁴Kuate nu sine samba mbol kumba Kristus tanjañ mayok kube ḥga nu Kristus Yesus mbolnje sine wikate. Ye wam ta ndo tam tuku sajgri ḥak dirnaget. ¹⁵Sine Kristus mbolnje sugokeg mbal sine wamduš tanjañ ḥak minbe. Tane afu wamduš kise kise ḥak minig ta Kuate nu tane tumtiŋgamŋat. ¹⁶Sine wam afu kila patikigeñ ta sine tugusemba dubikube.

¹⁷O tira kame, tane ḥakmba ye tuku manjau kubemba kap. Nane afu sine tuku manjau dubide mbal tane nane mata kaŋgerkap. ¹⁸Ye nane afu tuku mara mara riroj pasa satiŋgen ta kile maj satiŋmba wamduš tatrukate. Mbal ta nane tuku mine mbolnje Kristus nu ail kazrai mbolnje kumna wam ta ḥayo silide. ¹⁹Nane siŋka ḥgisikamŋaig. Naŋgine ḥgarosu nzali maro ḥak minam tuku nane wamduš ta mbolnje minig. Nane kiko manjau kumba payamka kilke te tuku wam ndo idusde.

²⁰Sine taŋjamba kuga. Sine samba mbolok mbal. Sine Sungo Yesus Kristus nu samba mbolŋe ndeka sine muskil kile-tidiŋgam tuku tairŋgeng. ²¹Nu nuŋe saŋrimbi agaŋ ndende ḥakmba kile-ibeŋka nuŋe kumnemŋge patikate ta nu saŋgri tambi siŋgine ḥgarosu gisleknu te mbilmba nuŋe ḥgarosu kitek tina taŋaŋ siŋgamŋat.

Wam pagu pasa yeki yeki

4 ¹O tira kame, tane wam ta idusmba bike ndaka Sungo ndoŋ ulendika saŋgri tingap. Ye tane tuku wamduš sungo ḥak minmba maŋ kanger tingam iduset. Tane ye tuku piro tuku alonu taŋaŋ minig. Ye tane mbolŋe gare sungo tet.

²Yuodia le Sintike, ye tale sarsartikumba satiket. Tale Sungo mbolŋe wamduš ulendika tumawap. ³O yiŋe piro tuma, ne pino ar ta turka le nale tumawaik. Nale buk sile Klemens ndoŋ ye tuku piro tuma afu ndoŋ pasa mayenu sungokam tuku piro kareŋkinaik. Ye tuku piro tuma ta ḥakmba abo ḥak minmba minam tuku Kuate nu nane tuku nyu waŋe mbolŋe kuyarkina.

⁴Tane mara mara Sungo tugumŋge gare tap. Ye maŋ lato satiŋgamŋgit. Tane gare tap. ⁵Tane taŋgo ḥakmba ḥgamukŋge ḥgan maŋau te-mayokap le kila pilwaig. Sungo prowam tuku ait buk patukate. ⁶Tane wam afu tuku wamduš fulil ndakap. Wam ḥakmba tuku Kuate gare pasa tumba taŋgine nzali ta nu sawap. ⁷Tane taŋawap ta Kuate nu Kristus Yesus mbolŋe ḥgamungal wamduš bul sertinguwa le tane wam ḥakmba mbolŋe saŋgri tiŋgamŋgaig. Kuate nu ḥgamungal wamduš bul sersiŋgit wam ta o mbolŋe sungokanu.

⁸O tira kame, ye pasa ndindo ndo minit. Wam magenu ḥakmba taŋgo nane nzaliniggit ta taŋgine wamduš wam ta ndo idusniŋgap. Wam tugusek pizuknu tiŋreknu purfeŋnu maditaknu ta ḥakmba idusniŋmba minap. ⁹Ye o buk wam ḥakmba satiŋmba ke lika tumtiŋgen le kila patikinaig ta ḥakmba ke likap. Tane taŋawap ta Kuate nu tane ndoŋ minmba ḥgamungal wamduš bul sertiŋgamŋat.

Paulus nu Filipi mbal gare pasa niŋgina

¹⁰O Filipi mbal, tane o buk ye turyinaig taŋjamba ndo kile maŋ ye turyade le ye gare sungo tumba Sungo tuku nyu te-duŋget. Tane buk ye turyam idusnaig ta ndin kuga ta ye kila. ¹¹Ye agaŋ afu denkade ta tuku ye pasa te sa ndaket. Kuga. Yiŋe mine ḥakmba mbolŋe ye wamduš bulok ḥak minam tuku kila pilen. ¹²Ye agaŋ ndende gudommba ḥak e ko agaŋ ndende denkade ta ye maŋau arŋej ta kila pilen. Ye agaŋ ndende sungomba kilmba nyamagaŋ sungomba ḥak e ko gubak minmba agaŋ ndende denkade mine taŋaŋ mbolŋe minam tuku ta ye kila pilen. ¹³Kristus nuŋe saŋgri sate le ye wam ḥakmba kam kumuŋ.

¹⁴Tane ye piti ŋak minen le turyinaig wam ta mayenaig. ¹⁵Ye abo abo piro tugu pilmba Kuate tuku pasa kuklimba minen sulumba Masedonia ma tugu kusrewen ta kusem wande afu nane ye tur ndayinaig. Tanenge ndo ye idusyumba ndametij afu sinaig ta tane kila. ¹⁶Ye Tesalonikaŋge minen ta tane mata ye turyumba minnaig. ¹⁷Ye tane tuku ndametij kilam tuku idus ndawet. Tangine majau mayenu ta sungokuwa le lafunu sungokanu mayok kuwa ŋga iduset.

¹⁸Epafrodus ndametij tunaig ta ye sina le kile ye den ndakate. Ye agaŋ ndende kumumbi ŋak minmba maŋ lato kilet. Tangine wam mayenu ta Kuate am mboljge atrau agaŋ mayenu taraj mayok kinit le Kuate nu garete. ¹⁹Tane agaŋ afu denkade ta Kuate nu Kristus Yesus mboljge tane wam kumumbi tingamŋgat. Agaŋ magenu ŋakmba nu tugu. ²⁰Singine Mam Kuate nu tuku nyu sungo ta minmba minwa. Son.

²¹Kristus Yesus tuku mbal ŋakmba ye tuku gare pasa te sanigap. Tira kame ye ndoŋ mineg te nane mata gare pasa tingig. ²²Kuate tuku mbal ŋakmba tane gare pasa tingig. Nane tuku afu Sesar tuku wande kulatkade ta nane mata gare pasa sungomba tingig.

²³Singine Sungo Yesus Kristus nu ake sinaj tane make patikuwa.
Son.